

OBAVIJEST O RODNIM POTREBAMA U KRIZAMA
PRIRODNIH NEPOGODA - 11. oktobar 2024.



GLASOVI ŽENA: PRVI ODGOVORI NA POPLAVE I KLIZIŠTA U BOSNI I HERCEGOVINI

Fokusiranje na specifične potrebe i prioritete žena u odgovoru na poplave i klizišta u Bosni i Hercegovini

Foto: UN Women BiH/Edita Miftari

UVOD

Cilj ove *Obavijesti o rodnim potrebama u krizama prirodnih nepogoda* je da zabilježi početne poruke i perspektive koje prenose organizacije koje vode žene i liderke koje djeluju u područjima pogođenim poplavama i/ili su aktivno uključene u odgovor na krizu poplava i klizišta u Bosni i Hercegovini, te da pruži pregled rodnih uticaja krize i različitih potreba žena, muškaraca, djevojčica i dječaka. Ovu *Obavijest o rodnim potrebama u krizama prirodnih nepogoda* pripremio je ured UN Women u Bosni i Hercegovini sedmicu dana nakon krize i temelji se na informacijama, podacima i svjedočanstvima podijeljenim tokom ovog vremenskog okvira. Također odražava informacije i izvještaje Ministarstva sigurnosti Bosne i Hercegovine, Službi civilne zaštite i Crvenog križa Bosne i Hercegovine.

Informacije predstavljene u ovoj *Obavijesti o rodnim potrebama u krizama prirodnih nepogoda* nisu iscrpne; njihov primarni cilj je pružiti uvid u trenutnu situaciju pogođenih zajednica i naglasiti njihove specifične potrebe iz rodne, kao i perspektive različitosti. Kako se situacija nastavlja razvijati i postaje dostupno više podataka, bit će pružena detaljnija analiza koja će biti dostupna partnerima iz vlade, kao i međunarodnih i organizacija civilnog društva, kako bi se podržale i dodatno informirale procjene potreba nakon katastrofe.

PREGLED STANJA KRIZE

Usljed intenzivnih poplava koje su pogodile Bosnu i Hercegovinu tokom noći 3. na 4. oktobar 2024. godine, poplavni val je pogodio područja Jablanice, Konjica, Kiseljaka, Fojnice i Kreševa, uzrokujući značajnu materijalnu štetu i izazivajući klizišta koja su rezultirala ljudskim žrtvama.

Dostupni podaci pokazuju da su 23¹ osobe do sada izgubile život² – 17 u Jablanici, 3 u Konjicu i 3 u Fojnici, dok se nekoliko osoba smatra nestalima, a broj poginulih i nestalih osoba nije konačan. Spasilačke operacije su u toku. Broj pogođenih domaćinstava premašuje 1.133, dok su desetine stambenih objekata potpuno uništene.

Najozbiljnija situacija zabilježena je u Jablanici, posebno u lokalitetima Donja Jablanica, Zlate i Buturović Polje u Konjicu, gdje su dijelovi naselja potpuno uništeni. Nakon prve krize, izdat je narandžasti alarm zbog rizika od jakih kiša, bujičnih poplava i klizišta, što je dovelo do evakuacije 463 osobe u Konjicu i Jablanici u večernjim satima 8. oktobra 2024. godine³. Bujice su također pogodile dijelove Drvara, ali bez posljedica koje bi zahtijevale humanitarnu intervenciju.⁴ Došlo je do prekida u cestovnoj i željezničkoj komunikaciji, telefonskim mrežama (fiksni i mobilni), te izolacije određenih naselja zbog vode ili odrona na cestama.

PREGLED ODGOVORA

Dana 4. oktobra 2024. godine, Ministarstvo sigurnosti Bosne i Hercegovine zatražilo je aktivaciju satelitskog sistema Copernicus od Centra za koordinaciju hitnog odgovora Generalne direkcije za evropsku civilnu zaštitu i humanitarnu pomoć. Ovaj zahtjev imao je za cilj dobivanje satelitskih snimaka područja pogođenih poplavama i klizištima. Istovremeno, Federacija BiH je proglasila stanje prirodne nesreće, koje je na snazi do daljnjeg. Ministarstvo odbrane BiH aktiviralo je Oružane snage BiH, uz podršku EUFOR-a u spasilačkim operacijama.

Po nalogu Federalnog štaba civilne zaštite Federacije BiH, sve službe zaštite i spašavanja u FBiH mobilizirale su ljudske i materijalne resurse za djelovanje u pogođenim područjima⁵. Društvo Crvenog križa Federacije Bosne i Hercegovine organiziralo je punktove za prikupljanje pomoći, a 206 zaposlenih i volontera/ki pruža podršku u pogođenim područjima.



Općine pogođene poplavama i klizištima 4. oktobra. (Izvor: Crveni križ BiH)

TREKUTNI UTICAJ NA ŽENE, DJEVOJKE I DJEVOJČICE – KLJUČNE PORUKE I PREPORUKE

Žene, djevojke i djevojčice su nesrazmjerno pogođene poplavama zbog postojećih ranjivosti i rodni uloga. Preliminarne konsultacije koje je UN Women održao između 4. i 8. oktobra 2024. godine sa 10 predstavnica organizacija koje vode žene, lokalnih volonterki Crvenog križa, lokalnih žena liderki i stanovnika/ca centralne i južne Bosne i Hercegovine, potvrdile su potrebu za hitnom podrškom lokalnim zajednicama, posebno ženama, djevojkama i djevojčicama koje su pogođene poplavama i klizištima. Da bi se osigurao rodno osjetljiv pristup odgovoru na poplave i klizišta, sljedeća područja zahtijevaju hitnu pažnju.

Stambeni i životni uslovi

U najpogođenijim područjima gdje su strukturalna oštećenja učinila mnoge domove neupotrebljivim, postoji hitna potreba za sigurnim prostorima s lakim pristupom čistoj vodi i sigurnim sanitarnim objektima, jer su ključni za pružanje **fizičke i emocionalne sigurnosti**. Nedostatak ovih objekata može ostaviti žene, djevojke i djevojčice ranjivima, ugrožavajući njihovu privatnost i dostojanstvo.

Ipak, mnogi pogođeni stanovnici/e **smješteni su kod rodbine**, što može imati i pozitivne i negativne implikacije. S jedne strane, boravak kod rodbine može pružiti osjećaj zajednice, emocionalnu podršku i trenutno sklonište. S druge strane, prenapučenost može ograničiti privatnost i opteretiti resurse, što dovodi do nedovoljnog pristupa čistoj vodi, sanitarnim uvjetima i osnovnim uslugama. To može pogoršati zdravstvene rizike i smanjiti opću dobrobit. Dodatno, neizvjesnost situacije može zahtijevati razmatranje dugoročnijih rješenja u srednjem roku. Implikacije ove neizvjesnosti na mentalno zdravlje također su značajne, jer produžena raseljenost i nedostatak stabilnosti mogu povećati stres i anksioznost među pogođenim stanovništvom.

“Situacija se mijenja iz sata u sat, a tako i potrebe. To otežava koordinaciju podrške. Evakuirane porodice su uglavnom smještene kod rodbine, iako imamo kolektivne smještaje spremne za raseljeno stanovništvo”, rekla je predstavnica organizacije za prava žena iz **Jablanice**. Dalje je pojasnila: *“Tražila sam pomoć za nabavku buradi*

od 1.000 litara vode. Dok je procedura završena i burad stigla, već su uspostavili privremeni vodovodni sistem dužine 10 kilometara. Dakle, ponekad naši odgovori kasne zbog ovih administrativnih problema ili komplikacija.”

Organizacije za prava žena su izvijestile da su mnogi stanovnici pogođenih područja **odlučili ostati u svojim djelomično useljivim domovima** i intenzivno se bave čišćenjem svojih stambenih i vanjskih prostora. Poplavne vode često sadrže štetne bakterije i viruse, što dovodi do bolesti koje se prenose vodom, a žene koje su često odgovorne za prikupljanje vode, čišćenje i brigu o bolesnim članovima porodice su pod većim rizikom od izloženosti. Povratne informacije od jedne stanovnice **Fojnice** ističu hitnu potrebu za alatima za čišćenje kao što su velike četke s drškama, metle i dezinfekciona sredstva. Ponovno učiniti njihove domove useljivim je ključno za vraćanje osjećaja normalnosti i stabilnosti za njihove porodice.

Ekonomski uticaj

Mnoge žene, posebno one koje rade u neformalnim sektorima ili poljoprivredi, izgubile su **sredstva za život zbog uništenih usjeva i lokalnih biznisa**. Ova ekonomska nestabilnost može dovesti do povećanog siromaštva i smanjenog pristupa osnovnim uslugama.

“Te noći nas je voda probudila. Moj muž i ja smo se popeli na prvi sprat jer je prizemlje bilo potpuno poplavljeno. Spašeni smo, ali osim štete na našoj kući, izgubili smo kokoši, koje su bile vrlo važne za našu egzistenciju”, podijelila je stanovnica **Buturović Polja (Konjic)**. Predstavnica ženske organizacije iz Konjica pojasnila je da je *“velika većina pogođenih žena nezaposlena i izdržavala se poljoprivredom prije poplava, a sada su izgubile sve. Usjevi iz Buturović Polja su hranili cijeli Konjic.”*

Ovi izvještaji naglašavaju razorni uticaj poplava na ekonomije domaćinstava i lokalne zajednice te hitnu potrebu za ciljanom ekonomskom podrškom, uključujući novčanu pomoć zbog činjenice da su mnogi pogođeni ljudi izgubili lične dokumente, uključujući lične karte, bankovne kartice, zdravstvene iskaznice, diplome i druge dokumente potrebne za ekonomsku stabilnost i dobrobit.

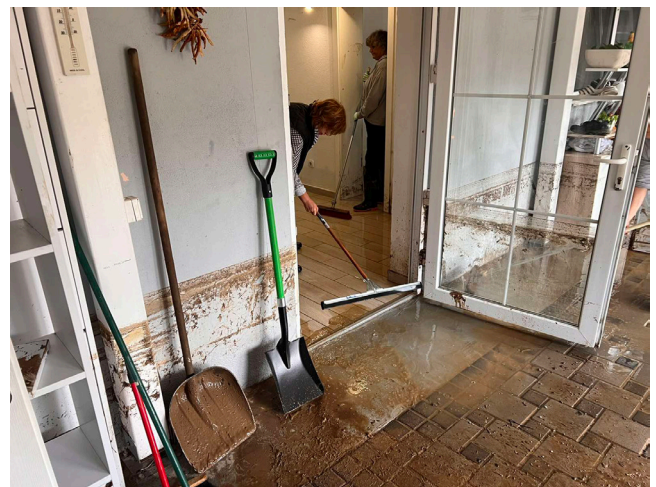


Foto: UN Women BiH/Editra Mitar

Lokalno stanovništvo u selu Pločari Polje blizu Fojnice se mobilizira da očisti teško oštećene domove koji su poplavljeni 3. i 4. oktobra 2024.

“Cirkulacija gotovine je nevidljiva. Dođe vam žena, ima neku platu, možda je negdje i radila, ali je izgubila ličnu kartu, bankovnu karticu. Ona faktički ne postoji u sistemu. Kako će doći do svog novca u banci? Ne postoji mjera za to. Ako joj treba lijek koji se mora kupiti, odakle će doći taj novac? U kriznim situacijama, problem je uvijek gotovina, koja nažalost nikad ne stigne. [...] Ljudi mi šalju novac preko Western Uniona. To su moji prijatelji koji znaju da godinama pomažem ljudima ovdje. Ali nijedna organizacija nikada nije mogla zakonski imati taj novac odmah na raspolaganju u tom trenutku. Čak i tokom rata, novac je značio nešto. Ko ima novac, ima i hljeba”, pojasnila je predstavnicu organizacije za prava žena iz **Konjica**.

Stanovnica **Konjica**, koja finansijski podržava starijeg oca i čiji je dom uništen, kazala je da očekuje da će platiti 200 do 300 KM za ponovno izdavanje svoje univerzitetske diplome i dodatnih 200 KM za ubrzano ponovno izdavanje pasoša kako bi mogla započeti novi posao u inostranstvu koji je dobila nekoliko dana prije poplava. Kako ne postoje poznati protokoli za pojednostavljenje ovog procesa u slučaju prirodnih katastrofa, procedura za ponovno izdavanje izgubljenih dokumenata može biti dugotrajna i skupa, dodatno negativno utičući na pogođene pojedince/ke.⁶

Pružanje direktne novčane pomoći i mogućnosti za egzistenciju ženama, posebno onima koje

primarno izdržavaju svoje porodice, neophodno je i može im pomoći da obnove svoje živote, ali i doprinese ekonomskoj obnovi njihovih zajednica. Paralelno, ključno je da vlada **prioritizira hitno izdavanje izgubljenih ili oštećenih dokumenata po pojednostavljenim procedurama**, jer mnogi pojedinci/ke trenutno nemaju pristup osnovnim uslugama zbog nedostatka ovih vitalnih dokumenata.

Promovisanje pristupa **žena dostojanstvenom radu i uslugama za brigu o djeci i starijima** također je veliki prioritet. Prema UN Women "Polaznoj studiji o ekonomiji brige u BiH", 68,6% ispitanika ne koristi usluge brige o djeci, a 60% se protivi ideji premještanja svojih roditelja ili rodbine u domove za starije. Nadalje, 46,7% žena izvještava da sedmično provodi 10 sati na brigu o starijima.⁷ Ovi tereti će se pogoršati nakon katastrofalnih poplava, jer će povećana potreba za brigom i podrškom dodatno opteretiti već nesrazmjerno raspodijeljene odgovornosti za brigu koje snose žene.

Voda, sanitarni uslovi i osnovne usluge

Hrana i neprehrambeni artikli se dostavljaju od strane vlade i organizacija na terenu, uključujući organizacije koje vode žene koje su na čelu napora za pomoć; međutim, potrebe su velike i evoluiraju, te su potrebne dodatna podrška i koordinacija.

Pristup čistoj vodi za piće je ključan nakon poplava – obnova vodovodnih mreža i osiguranje ili rekonstrukcija sanitarnih objekata su neophodni koraci za osiguranje javnog zdravlja i sigurnosti. Pristup higijenskim potrepštinama, uključujući proizvode za menstrualnu higijenu, sanitarne artikle, pelene za bebe i odrasle, te čisto i neiskorišteno donje rublje, također je ključan. Ove mjere su posebno važne za sigurnost i dostojanstvo žena, djevojaka i djevojčica, jer smanjuju rizik od rodno zasnovanog nasilja i uznemiravanja te omogućuju ženama i djevojkama da upravljaju svojom menstrualnom higijenom u privatnosti i s dostojanstvom, što se često zanemaruje u naporima za hitni odgovor.

Ova kriza uzrokuje ekstremni stres i imat će **duboke psihološke posljedice**. Zbog intenzivnog stresa, zabilježeni su slučajevi djevojčica koje su prvu menstruaciju dobile ranije nego što se očekivalo, kako je primijetila jedna liderka iz **Jablanice**: *"Hitno, hitno nam*

trebaju donje rublje za djevojčice i tinejdžerke, i naravno higijenski ulošci. Mnoge djevojčice su dobile menstruaciju zbog stresa." Predstavnica organizacije za prava žena iz Konjica je istakla problem nedostatka empatičnog odgovora tokom prijema na punktovima za pomoć: *"Žene su sada pod ekstremnim stresom. Znam kako su ljudi dolazili na punktove i kako bi bili primljeni. Ime i prezime, je li im kuća srušena, šta im je najpotrebnije? Ljude se ne može tako primati. Nedostaju nam volonterke koje su zaista prošle obuku. Nedostaju nam istinske feministkinje, žene povezane s drugim ženama, da bi mogle pravilno primiti te žene. Ne moraju biti profesionalne psihologinje, ali moraju biti senzibilizirane za prijem."*

Društvo Crvenog križa Federacije Bosne i Hercegovine uspostavilo je telefonsku liniju za psihološku prvu pomoć (060 302 5556) za sve stanovnike/ce pogođenih zajednica kojima je to potrebno – od 5. do 10. oktobra, ova linija je odgovorila na 40 telefonskih poziva.⁸ Predstavnica organizacije za prava žena iz **Jablanice** je izjavila: *"Trenutno imamo mnogo zdravstvenih radnika koji su došli da nas podrže iz Banje Luke, Mostara i Sarajeva. Što se tiče psihološke podrške, Centar za mentalno zdravlje nema kapacitet da podrži cijelu populaciju, koja je u velikoj potrebi za psihološkom pomoći."* Aktivistkinja iz **Konjica** je potvrdila sličnu situaciju, naglašavajući nedostatak psihološke podrške općenito, posebno tokom krize poput ove, ističući potrebu za formiranjem mobilnih timova koji bi posjećivali porodice na terenu.



Foto: EZZ/IN1 BiH

Poplave s ljudskim žrtvama i ogromnom materijalnom štetom pogodile su dijelove Bosne i Hercegovine 3 i 4. oktobra 2024. godine. Lokalno stanovništvo pogođeno poplavama čisti svoje domove, koji su uništeni vodom, blatom i muljem.

Poplave su stvorile ključnu potrebu za **mobilnim zdravstvenim jedinicama** koje bi pružale osnovne lijekove, zdravstvene usluge, reproduktivnu zdravstvenu zaštitu i psihološku podršku kako bi se odgovorilo na specifične potrebe žena, djevojaka i djevojčica u udaljenim područjima. Higijenski paketi i distribucija hranjive hrane su vitalni, posebno za osobe s kroničnim bolestima, trudnice i dojilje, kako bi se podržalo njihovo zdravlje i zdravlje njihove djece. Izvještaji iz svih pogođenih područja naglašavaju hitnu potrebu za specijaliziranom psihološkom pomoći, uključujući srednjoročno i dugoročno. Radnici na prvoj liniji koji odgovaraju na krizu, a koji su često žene, također trebaju psihološku podršku.

Iako **nije bilo prijavljenih slučajeva rodno zasnovanog nasilja** u pogođenim područjima, važno je prepoznati da se takvi incidenti često nedovoljno prijavljuju, posebno nakon katastrofa. Učeci iz drugih humanitarnih kriza, može se očekivati da će stope rodno zasnovanog nasilja porasti zbog gubitka sredstava za život, prenapučenih uvjeta života, i psihološkog stresa. Prekid usluga također može ometati sposobnost preživjelih da prijave incidente. Stoga su dijeljenje informacija i povećanje mjera za ublažavanje, prevenciju i odgovor na rodno zasnovano nasilje ključni.

Također je značajan jaz u kontinuiranoj podršci **kroničnim pacijentima**, što može imati rodno specifične implikacije. Žene, koje često snose **primarnu odgovornost za brigu unutar porodica**, mogu se suočiti s dodatnim opterećenjima u osiguravanju da njihovi bližnji dobiju potrebnu medicinsku njegu. To može pogoršati njihov stres i ograničiti njihovu sposobnost pristupa drugim osnovnim uslugama.

“Volonteri su uspješno spasili ljude koji su bili na hemodijalizi. Nosili su ih šumskim stazama. Međutim, u ovom trenutku, niko ne razmišlja o tome hoće li nam uskoro trebati lijekovi, jer ima mnogo kroničnih pacijenata”, kazao je stanovnik **Konjica**. Nedovoljna pažnja prema kontinuiranim medicinskim potrebama kroničnih pacijenata može nesrazmjerno utjecati na žene, koje su sklonije kroničnim zdravstvenim stanjima i mogu imati ograničen pristup zdravstvenim resursima. Osigurati dostupnost i pristupačnost medicinskih materijala i lijekova ključno je za rješavanje ovih rodno specifičnih ranjivosti i podršku općem zdravlju i dobrobiti pogođenih zajednica.



Foto: Društvo Crvenog križa BiH

Mlade volonterke se mobiliziraju na terenu kako bi dostavile osnovnu pomoć zajednicama pogođenim nedavnim poplavama.

Uloga žena u odgovoru na katastrofe

Lokalne organizacije, uključujući organizacije koje vode žene i organizacije za prava žena, aktivno su se mobilizirale i pružaju ključnu podršku pogođenim zajednicama. Predstavnice organizacija su naglasile potrebu da se **osigura angažman žena u upravljanju krizama i hitnim odgovorima**, kao lekcija naučena iz prethodnih kriza.

“Imamo volonterke u Gorskoj službi spašavanja (GSS), ali koliko znam, žene nisu prisutne u drugim jedinicama poput vatrogasne službe ili civilne zaštite”, rekla je predstavnica iz **Jablanice**. Slično tome, predstavnica organizacije iz **Konjica** je primijetila: *“Imamo mnogo djevojaka volonterki. Djevojke su došle da nas spase. Merhamet priprema hranu, a brojni volonteri je zatim distribuiraju pogođenim porodicama.”* Ovo naglašava značajnu ulogu koju žene igraju u pružanju osnovnih usluga tokom katastrofa.

Refleksije s terena dodatno ukazuju na **nedostatak žena u spasilačkim timovima**, što može značajno utjecati na učinkovitost i osjetljivost spasilačkih operacija, posebno kada pomažu ženama iz ruralnih područja koje mogu poštovati tradicionalne kodekse oblačenja i doživjeti pojačan strah i traumu kada ih spašavaju timovi sastavljeni samo od muškaraca. Ovo naglašava potrebu za rodno osjetljivim pristupima u spasilačkim operacijama kako bi se smanjio dodatni psihološki stres.

*“Imamo samo nekoliko žena u spasilačkim službama. Naprimjer, spašavamo žene iz ruralnih područja koje se nikada nisu skinule pred muškarcem ili nose tradicionalnu odjeću poput dimija i šalova. Te žene ne mogu spašavati samo muškarci. Njihov strah je još veći jer je noć, a prisutni su samo muškarci [...] kada žene pričaju o tome kako su napustile to područje, pričaju o trenutku kada su došli spasioци, dolasku na sigurnije mjesto, i sve to još uvijek spada u opis velike traume. Mislim da smo jako zanemarili važnost i ulogu žena u spasilačkim službama i da ih je premalo. GSS Konjic ima samo četiri žene. Te žene nikada nisu dobile podršku za kupovinu opreme ili bilo čega, one se same snalaze”, primijetila je predstavница organizacije za prava žena iz **Konjica**.*

Ova priča također ističe **nedostatak podrške i resursa za malobrojne žene koje su dio spasilačkih službi**, što može ometati njihovu efikasnost i obeshrabriti više žena da se uključe u ove ključne uloge. Nepostojanje žena spasilaca i nastala trauma mogu imati dugoročne posljedice na mentalno zdravlje i dobrobit žena koje su pogođene poplavama. Osiguranje rodno uravnoteženih spasilačkih timova može pomoći u efikasnijem rješavanju ovih problema.

Žene se također mobiliziraju u ličnom svojstvu kako bi pružile podršku porodicama pogođenim poplavama, prvenstveno pomažući u čišćenju. U **Luci (Foynica)**, lokalna ženska udruga je mobilizirala 15 žena koje ručno uklanjaju razbacano smeće, s obzirom na to da je teška mehanizacija bila potrebna na drugim mjestima. Mnoge od tih žena su zanemarile svoje manje pogođene domove kako bi pomogle komšijama u potrebi. *“Trenutno imamo 15 aktivnih žena, ali obično ih bude oko 20. Sa svim što se dogodilo, žene su iscrpljene i preplašene, posebno starije žene. Značajna sredstva se prikupljaju preko Katoličke crkve i zatražila sam da učestvujem u procjeni štete kako bih mogla znati i zagovarati za žene koje su pogođene. Kada žene nisu uključene, lako se zanemare – kada su procjenjivali štetu na mom domu, nisam bila ni svjesna toga, niko me nije obavijestio”,* izjavila je predstavница ženske udruge iz **Luke (Foynica)**.

Uprkos aktivnom učešću žena, prevladavajuće društvene norme o rodnom ulogama i dalje su prisutne. Ispitanica iz **Dusine (Foynica)** je ukazala na jasnu rodnu podjelu rada nakon poplava: *“Zadaci su podijeljeni između muškaraca i žena; žene su unutar kuća i čiste, dok su muškarci vani.”*

U tom smislu, muškarci češće razmjenjuju informacije s prijateljima, susjedima i rođacima tokom ovih aktivnosti, dok ova podjela rada žene ograničava na domove, smanjujući njihov direktan pristup relevantnim **informacijama o dostupnim uslugama pomoći i oporavka**. Kao rezultat, postoji značajan rizik da žene i druge ranjive grupe neće dobiti pravovremene i tačne informacije ili pomoć putem dostupnih kanala. Osigurati da se informacije o uslugama šire na način koji direktno dopire do žena je ključno za rješavanje njihovih specifičnih potreba i osiguranje njihove sigurnosti i dobrobiti.

Kako bi se održala isporuka hitne pomoći, dodatni resursi su hitno potrebni. Angažovanje lokalnih organizacija civilnog društva, posebno onih koje vode žene, u procjenama neposrednih potreba, kao i potreba nakon prirodnih katastrofa, je od suštinskog značaja za bolje razumijevanje mijenjajućih potreba i prioriteta onih koji su najviše ugroženi, uključujući žene, djevojke i djevojčice, osobe s invaliditetom i marginalizirane grupe.⁹



Foto: UN Women BiH/Edita Miftari

Volonteri podržavaju lokalne zajednice u čišćenju rasutih ostataka i odlaganju uništenih kućanskih predmeta.

Fusnote:

- ¹ Trenutno nisu dostupni podaci razvrstani po spolu.
- ² Dnevni izvještaj o aktivnostima Crvenog križa Bosne i Hercegovine za 10.10.2024.
- ³ Dnevni izvještaj o aktivnostima Crvenog križa Bosne i Hercegovine za 09.10.2024.
- ⁴ Dnevni izvještaj o aktivnostima Crvenog križa Bosne i Hercegovine za 07.10.2024.
- ⁵ Dnevni izvještaj o aktivnostima Crvenog križa Bosne i Hercegovine za 10.10.2024.
- ⁶ Izgubljene ili oštećene dokumente potrebno je prijaviti policiji, podnijeti zahtjev za izdavanje novih dokumenata i proglasiti dokumente nevažećim u Službenom listu, osim ličnih karata. Administrativne takse za ponovno izdavanje ključnih ličnih dokumenata (lična karta, vozačka dozvola, pasoš) mogu iznositi do 150 BAM, a čak i 400 BAM ako je zahtjev hitan. Izvor: Ministarstvo unutrašnjih poslova Hercegovacko-neretvanskog kantona – [Izgubili ste dokument? Šta uraditi – MUP HNK, Za građanstvo – MUP HNK](#)
- ⁷ Cijela studija dostupna ovdje: [Baseline Study on Care Economy - Overview of Key Denominators, Policy and Programming Options | UN Women Bosnia and Herzegovina](#)
- ⁸ Trenutno nisu dostupni podaci razvrstani po spolu.
- ⁹ UN Women će izraditi Brzu rodnu procjenu u oktobru i novembru 2024. godine, u saradnji sa UNFPA i IOM-om, te će informisati sve nadolazeće međuinstitucionalne procjene.

Kontakt osobe:

Edita Miftari, edita.miftari@unwomen.org
Maja Tursunović, maja.tursunovic@unwomen.org